ODM EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

SUBJECT : SANSKRIT

CHAPTER NO: 4

CHAPTER NAME: SISHULALANAM

PPT-2

Website: www.odmegroup.org
Email: info@odmps.org
Toll Free: **1800 120 2316**
Sishu Vihar, Infocity Road, Patia, Bhubaneswar- 751024

चतुर्थः पाठः

शिशुलालनम्

EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

Expected Learning Outcome

आदर्श पिता माता सम्बधित ज्ञानम्

ODM EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

पूर्वपाठस्य आलोचना :

१. रामायणस्य प्रथम श्लोकम् किम् ?

२. रामायणस्य मुख्यविषयवस्तु कस्य उपरि पर्यवेषित ?

३. सिंहासनस्य उपरि क: उपविशति ?

४. केषाम् स्पर्श: हृदयस्पर्शी ?

५. कौ रामचन्द्रस्य पुत्रौ ?

ODM EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

भवति शिशुजनो वयोऽनुरोधाद्

गुणमहतामपि लालनीय एव।

व्रजति हिमकरोऽपि बालभावात्

पशुपति-मस्तक-केतकच्छदत्वम्॥

रामः - एष भवतोः सौन्दर्यावलोकजनितेन कौतूहलेन पृच्छामि-क्षत्रियकुल-पितामहयोः सूर्यचन्द्रयोः को वा भवतोर्वंशस्य कर्त्ता?

लवः - भगवन् सहस्रदीधितिः।

रामः - कथमस्मत्समानाभिजनौ संवृत्तौ?

विदूषकः - किं द्वयोरप्येकमेव प्रतिवचनम्?

लवः - भ्रातरावावां सोदर्यौ।

ODM EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

लवः - भ्रातरावावां सोदर्यौ।

रामः - समरूपः शरीरसन्निवेशः। वयसस्तु न किञ्चिदन्तरम्।

लवः - आवां यमलौ।

रामः - सम्प्रति युज्यते। किं नामधेयम्?

लवः - आर्यस्य वन्दनायां लव इत्यात्मानं श्रावयामि *(कुशं निर्दिश्य)* आर्योऽपि गुरुचरणवन्दनायाम् ....

कुशः - अहमपि कुश इत्यात्मानं श्रावयामि।

रामः - अहो! उदात्तरम्यः समुदाचारः।
किं नामधेयो भवतोर्गुरुः?

ODM EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

सन्धिः विच्छेदो वा–

पदानि		सन्धि-विच्छेदः
वयोऽनुरोधात्	–	वयः + अनुरोधात्
हिमकरोऽपि	–	हिमकरः + अपि
केतकच्छदत्वम्	–	केतकः + छदत्वम्
लालनीय एव	–	लालनीयः + एव

ODM EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

समासो विग्रहो वा–

पदानि	समास-विग्रहः	समासनामानि
शिशुजनो	शिशु जनः	कर्मधारयः
हिमकरः	हिमं करोति इति	उपपद तत्पुरुषः
बालभावात्	बालस्य भावात्	षष्ठी तत्पुरुषः
पशुपति-मस्तकम्	पशुपतेः मस्तकम्	षष्ठी तत्पुरुषः
वयोऽनुरोधाद्	वयसः अनुरोधाद्	षष्ठी तत्पुरुषः

ODM EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

सन्धिः विच्छेदो वा–

पदानि		सन्धि-विच्छेदः
सौन्दर्यावलोकजनितेन	—	सौन्दर्य + अवलोकजनितेन
इत्यात्मानम्	—	इति + आत्मानम्
किञ्चिदन्तरम्	—	किञ्चित् + अन्तरम्
वयसस्तु	—	वयसः + तु
आर्योऽपि	—	आर्यः + अपि
द्वयोरप्येकमेव	—	द्वयोः + अपि + एकमेव
भवतोर्वंशस्य	—	भवतोः + वंशस्य
समानाभिजनौ	—	समान + अभिजनौ
भ्रातरावावाम्	—	भ्रातरौ + आवाम्

EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

पर्यायलेखनम्–

पदानि	पर्यायपदानि
सूर्यः	रविः
चन्द्रः	शशिः
सोदर्यौ	सहोदरौ
संवृत्तौ	सञ्जातौ
यमलौ	युगलौ
समुदाचारः	शिष्टाचारः
शरीरम्	तनुः
वन्दना	प्रार्थना
सम्प्रति	अधुना
वयसः	आयुः

ODM EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

गृहकर्म :-

पञ्च सन्धि पञ्च समास

ODM EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

ODM EDUCATIONAL GROUP

ODM
EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow